

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра готельно-ресторанної справи та туризму

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. директора ННІ неперервної освіти і
туризму

д.ю.н., проф. Гриценко І.С.

09 червня 2022 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри готельно-ресторанної
справи та туризму

Протокол № 14 від «06» червня 2022 р.

Завідувач кафедри

д.е.н., проф. Левицька І.В.

РОЗГЛЯНУТО

Гарант освітньої програми доцент кафедри
готельно-ресторанної справи та туризму

к.е.н., доц. Кудінова І.П.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

спеціальність 242 «Туризм»

освітня програма «Туризм»

Факультет (ННІ) Навчально-науковий інститут неперервної освіти і туризму

Розробники: доцент кафедри, к.е.н., доцент Москвічова О.С.

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2022 р.

Опис навчальної дисципліни

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

(назва)

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	242 «Туризм»	
Освітня програма	«Туризм»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	III курс	
Семестр	6	
Лекційні заняття	30 год.	
Практичні, семінарські заняття	30 год.	
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота	90 год.	
Індивідуальні завдання	-	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	2 год. 2 год.	

1. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Метою дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» є сформувати у студента систему знань і навичок з теорії, методики та організації екскурсій, які є складовою туристичної діяльності і одними із дієвих засобів пізнання рідної країни, що сприятиме відродженню історичної пам'яті нації та духовності, вихованню національної гордості та любові до батьківщини, формуванню гармонійно розвиненої особистості, прищепленню загальнолюдських цінностей у студентів.

На сучасному етапі туристичний ринок потребує нових підходів до організації екскурсійної діяльності як одного з видів туристичного продукту. Туроператори, що створюють екскурсійний продукт, повинні мати свою оригінальну марку, враховувати споживчий попит та диференціацію обслуговування (в т.ч. появи нових екскурсійних

об'єктів, різноманітності екскурсійного продукту).

Формування кадрів туристичної організації – процес відтворення і виховання кваліфікованих фахівців, які у повному обсязі відповідають вимогам щодо технології обслуговування туристів і екскурсантів. Важлива роль при цьому належить підготовці менеджерів туристичної індустрії; екскурсоводів; якісної розробки самої екскурсії, оволодінню методикою і технікою її проведення.

Основні **завдання** навчальної дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» полягають в опануванні студентами теоретичних та практичних знань та умінь, зокрема:

- виявлення особливості розвитку екскурсійної справи в контексті еволюції туристичної діяльності;
- визначення особливості створення інноваційного екскурсійного продукту та специфіку методики проведення оглядових та тематичних екскурсій;
- засвоєння практичних навичок професійної майстерності екскурсовода, зокрема, опанування методичними прийомами показу та розповіді, а також ораторським мистецтвом і комунікаційною майстерністю, в тому числі з іноземними туристами;
- розкриття механізмів управління екскурсійною діяльністю в ринкових умовах, а також організаційно-інституційних засад розвитку екскурсійної справи в Україні;
- вивчення сутності сучасних інструментів маркетингу і менеджменту екскурсійної діяльності, моделі управління екскурсійною діяльністю на національному рівні.

За результатами вивчення курсу студент повинен:

знати:

- сутність Закону України «Про туризм» та внесення змін до Закону України «Про туризм», інших нормативних документів
- особливості розвитку екскурсійної справи в контексті еволюції туристичної діяльності
- особливості створення екскурсійного продукту та специфіку методики проведення оглядових та тематичних екскурсій
- необхідність засвоєння практичних навичок професійної майстерності екскурсовода, зокрема, опанування методичними прийомами показу та розповіді, а також ораторським мистецтвом і комунікаційною майстерністю, в тому числі з іноземними туристами
- механізми управління екскурсійною діяльністю в ринкових умовах, а також організаційно-інституційних засад розвитку екскурсійної справи в Україні
- сутність сучасних інструментів маркетингу і менеджменту екскурсійної діяльності, моделі управління екскурсійною діяльністю на національному рівні

вміти:

- забезпечувати організацію екскурсійного обслуговування подорожан
- укладати пакети документів екскурсійного обслуговування туристичних підприємств

- створювати методичне забезпечення екскурсійного процесу, науково-методичне обґрунтування екскурсійної розповіді, текстів екскурсій
- створювати комплексні екскурсійно-навчальні програми для школярів, студентів, дошкільних закладів
- створювати комплексні програми взаємодії екскурсійного менеджменту туристичних підприємств з екскурсійної діяльності, музеїв та історико-культурних заповідників
- контролювати дотримання програм перебування, протокольних заходів, правильність оформлення тур документації правильність бронювання й оформлення послуг
- розробляти різні види екскурсій з урахуванням пізнавальних потреб індивіда на підставі знань екскурсійних ресурсів рекреаційного комплексу, культури, релігії рекреанта, існуючих технологій розробки екскурсійної програми, методик проведення екскурсій

Набуття компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК3. Розуміння та власне осмислення основних світоглядних концепцій і принципів у навчанні і професійній діяльності.

ЗК5. Соціальна відповідальність та екологічність мислення.

ЗК6. Здатність шукати, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел.

ЗК7. Здатність зосереджуватись на якості та результаті при виконанні завдань.

ЗК8. Навички використання інформаційних та комунікативних технологій.

ЗК9. Здатність визначати, формулювати і вирішувати проблеми.

ЗК10. Здатність спілкуватися державною мовою.

ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії, уміння працювати автономно та в команді.

ЗК13. Здатність планувати час та управляти ним.

ЗК14. Уміння дотримуватись норм здорового способу життя та впроваджувати їх у особистій та професійній діяльності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК1. Знання та розуміння предметної області своєї професії.

СК2. Уміння застосовувати фахові знання на практиці.

СК3. Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій.

СК4. Здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління.

СК6. Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного).

СК7. Здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту.

СК8. Розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем.

СК9. Здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах.

СК10. Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал.

СК11. Здатність використовувати в роботі туристичних підприємств інформаційні технології та офісну техніку.

СК12. Здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести претензійну роботу.

СК13. Здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації.

СК14. Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

СК15. Здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства.

СК16. Уміння працювати з документацією та здійснювати розрахункові операції суб'єктом туристичного бізнесу.

Програмні результати навчання (ПРН):

ЗН1. Основних положень туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів.

ЗН5. Принципів і методів організації та технології обслуговування туристів та екскурсантів.

ЗН6. Технології розробки, просування та реалізації туристичних продуктів.

ЗН7. Оформлення та ідентифікації туристичної документації та вміння правильно нею користуватися.

ЗН8. Принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна).

ЗН11. Інформаційних систем та технологій в туризмі.

ЗН12. Особливостей управління підприємствами туристичної сфери.

УН2. Розробляти та впроваджувати спеціалізовані туристичні продукти в сфері екологічного туризму та сільського зеленого туризму.

УН3. Організовувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на

основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки.

УН4. Ініціювати інноваційні комплексні бізнес-проекти в сфері екологічного та сільського зеленого туризму і рекреації, проявляти лідерство під час їх реалізації.

УН5. Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань.

УН6. Виявляти проблемні ситуації в туристичному обслуговуванні і пропонувати шляхи їх розв'язання.

УН7. Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.

УН8. Демонструвати виконання професійних завдань у стандартних та невизначених ситуаціях.

УН9. Застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг.

УН10. Встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей.

УН12. Проявляти професійну толерантність до виявлення альтернативних принципів.

УН13. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.

УН 14. Управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері

КОМ1. Уміння спілкуватись, включаючи усну та письмову комунікацію українською та іноземною мовами.

КОМ2. Здатність використання різноманітних методів, зокрема сучасних інформаційних технологій, для ефективного спілкування на професійному та соціальному рівнях.

КОМ3. Уміння донесення до фахівців і не фахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в сфері туристичного та готельного бізнесу, формування стратегії розвитку туристично-готельної інфраструктури.

КОМ4. Здатність ефективно координувати процес управління підприємством туристичної сфери, забезпечуючи ефективну взаємодію співробітників та споживачів, досягати запланованих результатів.

АіВ1. Здатність управління комплексними продуктами або проектами в туризмі, адаптуватись до нових ситуацій та приймати відповідні рішення в змінних політичних та соціально-економічних умовах.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми навчання;
- скороченого терміну денної (заочної) форми навчання.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовний модуль 1.													
Теоретико-методичні основи екскурсійної діяльності													
Тема1. Теоретичні основи організації екскурсійної діяльності	1	10	1	1			8						
Тема 2. Історія розвитку екскурсійної діяльності	1	10	1	1			8						
Тема 3. Екскурсія і її сутність	2	8	2	2			4						
Тема 4. Основні функції екскурсій	3	9	2	2			5						
Тема 5. Ознаки екскурсій і екскурсійний метод пізнання	4	9	2	2			5						
Тема 6. Екскурсія як педагогічний процес	5	9	2	2			5						
Тема 7. Елементи психології і логіки в екскурсії	6	9	2	2			5						
Тема 8. Класифікація екскурсій. Тематика і зміст екскурсій	7	9	2	2			5						
Разом за модулем 1		73	14	14			45						
Змістовний модуль 2.													
Професійна діяльність екскурсовода й управління екскурсійною справою													
Тема 9. Показ і розповідь в екскурсії	8	9	2	2			5						
Тема 10. Поєднання показу та розповіді в екскурсії	9	10	2	2			6						

Тема 11. Екскурсійна методика і шляхи її вдосконалення	10	9	2	2			5						
Тема 12. Технологія підготовки нової екскурсії	11	11	2	2			7						
Тема 13. Методична розробка та тематична карта екскурсії	12	9	2	2			5						
Тема 14. Методика та техніка проведення екскурсії	13	9	2	2			5						
Тема 15. Професійна майстерність екскурсовода готельних номерів	14	11	2	2			7						
Тема 16. Організаційно- інституційні засади розвитку екскурсійної справи в Україні	15	9	2	2			5						
Разом за модулем 2		77	16	16			45						
Разом за курс	150		30	30			90						

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовний модуль 1.		
Теоретико-методичні основи екскурсійної діяльності		
1	Тема 1. Теоретичні основи організації екскурсійної діяльності	1
2	Тема 2. Історія розвитку екскурсійної діяльності	1
3	Тема 3. Екскурсія і її сутність	2
4	Тема 4. Основні функції екскурсій	2
5	Тема 5. Ознаки екскурсій і екскурсійний метод пізнання	2
6	Тема 6. Екскурсія як педагогічний процес	2
7	Тема 7. Елементи психології і логіки в екскурсії	2
8	Тема 8. Класифікація екскурсій. Тематика і зміст екскурсій	2
Змістовний модуль 2.		
Професійна діяльність екскурсовода й управління екскурсійною справою		
9	Тема 9. Показ і розповідь в екскурсії	2
10	Тема 10. Поєднання показу та розповіді в екскурсії	2
11	Тема 11. Екскурсійна методика і шляхи її вдосконалення	2
12	Тема 12. Технологія підготовки нової екскурсії	2
13	Тема 13. Методична розробка та тематична карта екскурсії	2
14	Тема 14. Методика та техніка проведення екскурсії	2
15	Тема 15. Професійна майстерність екскурсовода	2
16	Тема 16. Організаційно-інституційні засади розвитку екскурсійної справи в Україні	2
Разом		30

5. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

5.1. Контрольні питання

1. Дайте визначення терміну «екскурсоводство».
2. Яку роль виконує екскурсійна практика у розвитку теорії екскурсоводства ?
3. Розкрийте сутність та значення екскурсійної теорії, методики та практики.
4. Як екскурсійне обслуговування впливає на формування нових видів туризму?
5. Яке значення має екскурсійна теорія у діяльності туристичних підприємств?
6. Які риси дозволяють розглядати екскурсію як туристичну послугу?
7. В чому полягає сутність поняття екскурсії як процесу?
8. Охарактеризуйте завдання екскурсійного процесу.
9. Охарактеризуйте основні функції екскурсійного процесу.
10. В чому полягає різниця між темою і назвою екскурсії?
11. Наведіть особливості проведення тематичних екскурсій.
12. Наведіть особливості проведення оглядових екскурсій.
13. Охарактеризуйте три основні етапи у підготовці екскурсії.
14. Надайте характеристику кожного з 15 етапів підготовки екскурсії.
15. В чому полягає сутність, значення та структура вступу екскурсії, її основної частини та висновку?
16. Які види екскурсійних об'єктів Ви знаєте?

17. Класифікація екскурсійних об'єктів.
18. Методика оцінки екскурсійних об'єктів.
19. Наведіть приклади екскурсійних маршрутів по Києву.
20. Наведіть приклади екскурсійних маршрутів по Україні.
21. Вимоги до тексту екскурсій.
22. В чому полягає різниця між контрольним та індивідуальним текстом?
23. Сутність логічних переходів.
24. Види та функції логічних переходів.
25. Групи методичних прийомів у екскурсіях.
26. Методична розробка екскурсії та її призначення.
27. Склад документів необхідних для проведення екскурсії.
28. В чому полягає сутність екскурсійного показу?
29. Методичні рекомендації показу.
30. Особливості демонстрації об'єктивного показу.
31. Методичні прийоми показу.
32. Сутність, форми, завдання та вимоги до розповіді.
33. Методичні прийоми розповіді.
34. Особливі методичні прийоми та їх застосування.
35. Особливості розповіді.
36. В чому полягає сутність техніки ведення екскурсії?
37. Навіщо дотримуватись вимог щодо забезпечення вільного часу в екскурсії?
38. Які критерії якості проведення екскурсії Ви знаєте?
39. З якою метою здійснюється аналіз екскурсії і за яким принципом?
40. Охарактеризуйте риси професійної майстерності екскурсовода.
41. Якими є вимоги до екскурсовода?
42. Які документи повинен мати екскурсовод під час проведення екскурсії?
43. Жести і міміка під час проведення екскурсії?
44. Яка мета здійснення екскурсійної діяльності?
45. Значення і роль екскурсійної діяльності в контексті цивілізаційного розвитку.

5.2. Тестові завдання

1. **Екскурсознавство - це :**
 - А. наука про розробку та впровадження системи стандартів якості екскурсійного обслуговування;
 - Б. комплекс поглядів, ідей, положень, які лежать в основі екскурсознавства;
 - В. комплексна наукова дисципліна, що розкриває сутність взаємопов'язаних частин екскурсійної діяльності: теорії, методики та практики туристсько-екскурсійних підприємств;
 - Г. прогнозування розвитку екскурсійної діяльності в умовах невизначеності ринку.
2. **Екскурсійна теорія - це:**
 - А. сукупність чітких правил і вимог до організації екскурсії;
 - Б. комплекс поглядів, ідей, положень, які лежать в основі екскурсознавства;
 - В. прогнозування розвитку екскурсійної діяльності в умовах невизначеності ринку;
 - Г. проведення екскурсій спеціалістами відповідної кваліфікації.

3. **Екскурсійна методика складається з:**
А. декількох самостійних частин, але без після екскурсійної роботи;
Б. декількох самостійних, але пов'язаних між собою частин;
В. декількох не пов'язаних між собою частин;
Г. 2-х головних частин.
4. **Екскурсійна практика передбачає:**
А. власне проведення екскурсій спеціалістами відповідної кваліфікації;
Б. узагальнений накопичений досвід проведення екскурсій;
В. нормативно-правові аспекти ведення екскурсійної діяльності (закони, положення, державні стандарти);
Г. всі варіанти.
5. **Формами організації екскурсійного обслуговування на туристсько-екскурсійних підприємствах є:**
А. екскурсія, як самостійна туристична послуга;
Б. екскурсія, як шляхова інформація чи туристичний супровід;
В. екскурсія, сегмент туристичної програми ;
Г. всі варіанти.
6. **Екскурсійна послуга це:**
А. специфічний вид послуги, спрямований на задоволення інформаційно-пізнавальних потреб споживачів у місцях тимчасового перебування;
Б. специфічний вид послуги, спрямований на задоволення фізіологічних потреб споживачів у місцях тимчасового перебування;
В. специфічний вид послуги, спрямований на задоволення інформаційно-пізнавальних та фізіологічних потреб споживачів у місцях тимчасового перебування;
Г. всі варіанти.
7. **Ознаками шляхової екскурсійної інформації є:**
А. перевага розповіді над показом;
Б. не передбачені виходи до об'єктів;
В. зміст інформації не завжди повністю відповідає темі і має фрагментарний характер;
Г. всі варіанти.
8. **До суб'єктів ринку екскурсійних послуг відносять:**
А. організації- виробники, які виробляють власну екскурсійну продукцію;
Б. постачальники- партнери (музеї, підприємства харчування, транспортні компанії тощо);
В. торговельні (турагенції, екскурсійні бюро тощо);
Г. всі варіанти.
9. **За основними видами екскурсій поділяються на:**
А. оглядові та тематичні;

- Б. історичні та мистецтвознавчі;
- В. природознавчі та релігійні;
- Г. всі варіанти.

10. Діяльність екскурсійних підприємств представлена:

- А. екскурсійним туropolерейтингом;
- Б. продажем власних екскурсійних продуктів;
- В. наданням додаткових послуг;
- Г. всі варіанти.

11. У разі спізнення автобуса до пункту його подачі на термін більше 30 хвилин сплачує штраф від вартості подорожі у розмірі:

- А. 10 %;
- Б. 20 %;
- В. 30 %;
- Г. 40 %.

12. Запобігання фактору ризику забезпечується:

- А. вибором сприятливих пір року для проведення екскурсій;
- Б. проектуванням маршрутів екскурсій у відповідності до вимог безпеки;
- В. оснащенням приміщень і транспортних засобів пристроями кондиціонування, дезодорації повітря, опалення, автоматичного контролю і сигналізації;
- Г. забезпеченням відповідної екіпіровки екскурсантів та своєчасне інформування екскурсантів щодо реальних і прогнозованих умовах на маршруті;
- Д. всі варіанти.

13. Загальний оплачуваний час за користування автобусом округлюється з точністю до:

- А. 0,25 години;
- Б. 0,5 години;
- В. 1 години;
- Г. 3 годин.

14. За Законом України «Про туризм»: екскурсійна діяльність розглядалася як вид діяльності з організації подорожей у супроводі фахівця – екскурсовода за заздалегідь складеними маршрутами, терміни яких не перевищують:

- А. 8 години;
- Б. 12 години;
- В. 24 години;
- Г. 36 годин.

15. Екскурсійний продукт – це:

- А. надання окремої інформаційно-розважальної послуги під час екскурсії, що реалізується за єдиною ціною;
- Б. попередньо сформований комплекс послуг, які надаються екскурсанту під час екскурсії, що реалізується за єдиною ціною;

В. сформований з кількох комплексів послуг набір, де немає додаткових послуг під час екскурсії, що реалізується за єдиною ціною;

Г. всі варіанти.

16. Додаткові послуги – це:

А. вироблений туристсько-екскурсійним підприємством повноцінний інформаційний екскурсійний продукт;

Б. набір всіх можливих послуг, що надаються екскурсантам відповідно до їхніх потреб і тематики екскурсії;

В. важливий компонент екскурсійного продукту, що включає будь-які суміжні послуги, що можуть бути надані споживачу за його бажанням і відповідно до його інтересів за додаткову плату;

Г. всі варіанти.

17. Вимогами до екскурсійних послуг є:

А. відповідність призначенню, точність і своєчасність виконання;

Б. комплексність, комфортність та ергономічність;

В. естетичність та етичність обслуговування;

Г. всі варіанти.

18. Технологічний процес підготовки екскурсії складається з:

А. розробки і апробації;

Б. підготовчого етапу, розробки, заключного етапу (обрахунок вартості);

В. розробка, впровадження, продаж;

Г. всі варіанти.

19. Оптимальна тривалість міської оглядової екскурсії становить:

А. 1-2 академічні години;

Б. 2–4 академічні години;

В. 2 академічні години;

Г. всі варіанти.

20. Екскурсанти з інтересом сприймають наступну кількість екскурсійних об'єктів:

А. не менше 5 – 6;

Б. не більше 6 – 10;

В. не менше 10 – 15;

Г. не більше 15 – 20.

6. Методи навчання

В рамках вивчення дисципліни передбачається проведення лекцій, практичних, самостійної та індивідуальної роботи студентів.

Лекція є основною формою навчального процесу. Мета лекції – розкрити основні положення теми, досягнення науки, з'ясувати невирішені проблеми, узагальнити досвід

роботи, дати рекомендації щодо використання основних висновків за темами на практичних заняттях.

Лекція має структуру набуття нових знань і містить такі елементи:

- вступ, де дається мотивація навчання, чітке формулювання теми лекції та постановка завдання;

- викладення в логічній послідовності окремих частин лекції;

- висновки, що дають можливість осмислити лекцію в цілому і виділити основну ідею;

- конкретне завдання на самостійну роботу;

- відповіді на запитання.

Основні вимоги до лекції:

- високий теоретичний рівень інформації, посилання на законодавчі та нормативні акти, на нові досягнення науки;

- розкриття наукових засад курсу;

- зв'язок теорії з практикою, зосередження уваги студентів на питаннях, які вирішуються у світлі сучасних вимог;

- рекомендації до поглибленого самостійного вивчення тем, необхідних для практичної роботи.

Передбачається застосування таких видів лекцій: вступної, тематичних та підсумкової; залежно від методів викладу навчального матеріалу: монологічних, проблемних, лекцій-бесід тощо.

Практичне заняття – це колективний науковий пошук певної навчальної проблеми і шляхів її ефективного розв'язання. Учасники заняття аналізують проблему, виявляють причинно-наслідкові зв'язки, висувають шляхи її оптимального вирішення, відповідають на запитання і дискутують. Проводиться, як правило, зі здобувачами, які мають відповідну підготовку й досвід самостійного вивчення складних наукових і практичних проблем. В ході практичного заняття здобувачами вирішують ситуаційні та тестові завдання.

Основні вимоги до практичного заняття:

- продуманість змісту теми, її проблем та методики обговорення;

- визначення цілей, дидактичних і виховних завдань заняття;

- проблемна постановка запитань;

- увага до тестових питань (відкритих та закритих) та логіки їх розкриття;

- постійне керування перебігом практичного заняття, створення атмосфери невимушеності, полемічності й творчої активності;

- стимулювання дискусії;

- забезпечення всебічного розгляду й аналізу навчальних проблем, об'єктивна оцінка виступів і відповідей, своєчасне їх коригування;

- орієнтація здобувачів на подальшу самостійну роботу над навчальним матеріалом тощо.

Самостійна робота студентів полягає у вивченні та опрацюванні наукової, навчально-методичної літератури, законодавчих і нормативних актів, виконанні навчальних завдань.

У процесі самостійної роботи здобувачу необхідно вивчити за допомогою рекомендованої літератури весь матеріал, передбачений програмою курсу.

Сучасні вимоги до підготовки фахівців з туризму передбачають здобуття основних практичних вмінь та навичок з організації екскурсійної діяльності. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів, які використовуються при вивченні дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» наступні:

1. В аспекті передачі і сприйняття навчальної інформації:

- словесні (лекція, дискусія, доповідь);
- наочні (ілюстрація, демонстрація, спеціальні комп'ютерні програми, перегляд практичного матеріалу).

2. В аспекті логічності та мислення:

- пояснювально-ілюстративні (презентація);
- репродуктивні (короткі тестові контрольні).

3. В аспекті практичної діяльності:

- розробка маршрутів та екскурсій;
- аналіз практичного матеріалу.

4. В аспекті керування навчанням:

- навчальна робота під керівництвом викладача;
- самостійна робота під керівництвом викладача.

5. В аспекті діяльності в колективі:

- методи стимулювання (додаткові бали за реферати, статті, тези).

6. В аспекті самостійної діяльності:

- навчальний модуль (структурно-логічні схеми);
- вибіркові тести.

7. Форми контролю

Основними формами організації навчання під час вивчення дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» є лекції, лабораторні заняття, консультації, самостійна робота студентів.

Відповідно до вище зазначених форм організації навчання формами контролю засвоєння програми є: самоконтроль, написання модульних контрольних робіт, реферату, виконання індивідуальних практичних завдань та залік за період вивчення дисципліни.

Контрольні заходи, які проводяться в університеті визначають відповідність рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти і забезпечують своєчасне коригування навчального процесу.

При вивченні навчальної дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» використовуються такі види контролю: вхідний, поточний, рубіжний, підсумковий та відстрочений.

Вхідний контроль проводиться перед вивченням предмету з метою визначення рівня підготовки студентів з відповідних дисциплін, які формують базу для його опанування. Вхідний контроль проводиться на першому занятті по питаннях, які відповідають програмі попередньої дисципліни. Результати вхідного контролю враховують при коригуванні завдань для самостійної роботи студентів.

Поточний контроль проводиться викладачами у ході аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів за визначеною темою. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та студентами, управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем – для коригування методів і засобів навчання, - так і студентами – для планування самостійної роботи. Особливим видом поточного контролю є підсумковий контроль за змістовими модулями.

Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів студентів при обговоренні теоретичних питань, а також у формі комп'ютерного тестування.

Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення підсумкової оцінки з дисципліни при рубіжному модульному контролі.

Рубіжний модульний контроль – це контроль знань студентів після вивчення логічно завершеної частини навчальної програми дисципліни змістового модуля. Рубіжний

модульний контроль є необхідним елементом модульно-рейтингової технології навчального процесу. Частота проведення цього виду контролю визначається кількістю змістових модулів протягом навчального семестру.

Семестровий контроль з дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» проводиться відповідно до навчального плану у вигляді заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни згідно з «Положенням про екзамени та заліки в Національному університеті біоресурсів і природокористування України».

У НУБіП України використовується рейтингова форма контролю після закінчення логічно завершеної частини лекційних та практичних занять (модуля) з певної дисципліни. Її результати враховуються під час виставлення підсумкової оцінки.

Рейтингове оцінювання знань студентів не скасовує традиційну систему оцінювання, а існує поряд із нею. Воно робить систему оцінювання більш гнучкою, об'єктивною і сприяє систематичній та активній самостійній роботі студентів протягом усього періоду навчання, забезпечує здорову конкуренцію між студентами у навчанні, сприяє виявленню і розвитку творчих здібностей студентів.

Форма проведення семестрового контролю є комбінованою (частково усна - при проведенні співбесіди, частково письмова - при відповідях на теоретичні питання та тестуванні тощо), зміст і структура екзаменаційних білетів (контрольних завдань), критерії оцінювання визначаються рішенням кафедри та зазначаються у робочій програмі навчальної дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» доводяться до відома студентів на першому занятті.

Залік – це вид підсумкового контролю, при якому засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни оцінюється на підставі результатів поточного та рубіжного модульного контролю.

Самоконтроль при вивченні дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» призначений для самооцінки студентами якості засвоєння навчального матеріалу. З цієї метою у робочій програмі навчальної дисципліни передбачаються питання для самоконтролю.

**Розподіл балів за окремими елементами змістових модулів та методи поточного контролю успішності навчальної роботи студентів
(форма підсумкового контролю – екзамен)**

№ змістового модуля	Елементи змістового модуля	Кількість балів		Поточний контроль навчальної роботи студентів	
		міні-мальна	макси-мальна	методи контролю	тиждень семестру
Змістовний модуль 1. Теоретико-методичні основи екскурсійної діяльності					
1.	Лекційний курс (8 тем лекцій)	8	16	Письмова модульна робота	1-8
	Практичне заняття 1. Теоретичні основи організації екскурсійної діяльності	5	9	Опитування, обговорення	1
	Практичне заняття 2. Історія розвитку екскурсійної діяльності	5	9	Обговорення, виступи з доповідями, індивідуальні завдання	1
	Практичне заняття 3. Екскурсія і її сутність	7	11	Обговорення, виступи з доповідями, індивідуальні завдання	2
	Практичне заняття 4. Основні функції екскурсій	7	11	Обговорення, виступи з доповідями,	3

				індивідуальні завдання	
	Практичне заняття 5. Ознаки екскурсій і екскурсійний метод пізнання	7	11	Обговорення, виступи з доповідями, індивідуальні завдання	4
	Практичне заняття 6. Екскурсія як педагогічний процес	7	11	Обговорення, виступи з доповідями, індивідуальні завдання	5
	Практичне заняття 7. Елементи психології і логіки в екскурсії	7	11	Обговорення, виступи з доповідями, індивідуальні завдання	6
	Практичне заняття 8. Класифікація екскурсій. Тематика і зміст екскурсій	7	11	Обговорення, виступи з доповідями, індивідуальні завдання	7
	Всього балів по змістовному модулю 1	60	100		
Змістовний модуль 2.					
Професійна діяльність екскурсовода й управління екскурсійною справою					
2.	Лекційний курс (8 тем лекцій)	8	16	Письмова модульна робота	8-15
	Практичне заняття 9. Показ і розповідь в екскурсії	5	9	Опитування, вирішення ситуаційних завдань та їх обговорення, практичних задач, тестування	8
	Практичне заняття 10. Поєднання показу та розповіді в екскурсії	5	9	Опитування, вирішення ситуаційних завдань та їх обговорення, практичних задач, тестування	9
	Практичне заняття 11. Екскурсійна методика і шляхи її вдосконалення	7	11	Опитування, вирішення ситуаційних завдань та їх обговорення, практичних задач, тестування	10
	Практичне заняття 12. Технологія підготовки нової екскурсії	7	11	Опитування, вирішення ситуаційних завдань та їх обговорення, практичних задач, тестування	11
	Практичне заняття 13. Методична розробка та тематична карта екскурсії	7	11	Опитування, вирішення ситуаційних завдань та їх обговорення, практичних задач, тестування	12
	Практичне заняття 14. Методика та техніка проведення екскурсії	7	11	Опитування, вирішення ситуаційних завдань та їх обговорення, практичних задач, тестування	13
	Практичне заняття 15. Професійна майстерність екскурсовода готельних номерів	7	11	Опитування, вирішення ситуаційних завдань та їх обговорення,	14

				практичних задач, тестування	
	Практичне заняття 16. Організаційно-інституційні засади розвитку екскурсійної справи в Україні	7	11	Опитування, вирішення ситуаційних завдань та їх обговорення, практичних задач, тестування	15
	Всього балів по змістовному модулю 2	60	100		
	Рейтинг студента з навчальної дисципліни	42	70		
	Екзамен	18	30		
	Загальна кількість балів	60	100		

Розподіл балів, які отримують студент

Поточний контроль				Рейтинг з навчальної роботи $R_{НР}$	Рейтинг з додаткової роботи $R_{ДР}$	Рейтинг штрафний $R_{ШТР}$	Підсумкова атестація (екзамен чи залік)	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4					
0-100	0-100	0-100	0-100	0-70	0-20	0-5	0-30	0-100

Примітки. Відповідно до Положення про кредитно-модульну систему навчання в НУБіП України, затвердженого ректором університету 27.02.2019 р. та до Положення про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України, затвердженого ректором університету 27.12.2019 р. рейтинг студента з навчальної роботи $R_{НР}$ стосовно вивчення певної дисципліни визначається за формулою:

$$R_{НР} = \frac{0.7 \times (R_{зм}^1 \times K_{зм}^1 + \dots + R_{зм}^n \times K_{зм}^n)}{K_{дис}} + R_{др} - R_{штр},$$

де $R_{зм}^{(1)}$, $R_{зм}^n$ – рейтингові оцінки змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістових модулів;

$K_{зм}^{(1)}$, $K_{зм}^n$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_{дис} = K_{зм}^{(1)} + \dots + K_{зм}^n$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі;

$R_{др}$ – рейтинг з додаткової роботи;

$R_{штр}$ – рейтинг штрафний.

Наведену формулу можна спростити, якщо прийняти $K_{зм}^{(1)} = \dots = K_{зм}^n$. Тоді вона буде мати вигляд:

$$R_{НР} = \frac{0.7 \times (R_{зм}^1 + \dots + R_{зм}^n)}{n} + R_{др} - R_{штр},$$

Рейтинг з додаткової роботи $R_{др}$ додається до $R_{НР}$ і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається студентам рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни.

Рейтинг штрафний $R_{штр}$ не перевищує 5 балів і віднімається від $R_{НР}$. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для студентів, які матеріал

змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

Шкала оцінювання знань студентів

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література:

– основна:

1. Про внесення змін до Закону України «Про туризм»: Закон України № 1282-IV від 18.11.2003 р. // zakon2.rada.gov.ua (Ред. від 28.06.2015)
2. Бабарицька В. Екскурсознавство і музеєзнавство: навч. посіб. / В. Бабарицька, А. Короткова, О. Малиновська. – К.: Альтерпрес, 2007. – 464 с.
3. Галасюк С. С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності: навч. посіб. / С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 178 с.
4. Король О. Д. Організація екскурсійних послуг у туризмі: навч.-метод. посіб. / О. Д. Король. – Чернівці: ЧНУ, 2016. – 144 с.
5. Нездоймінов С. Г. Організація екскурсійних послуг: навч.-метод. посіб. / С. Г. Нездоймінов. – Одеса: Астропринт, 2011. – 216 с.
6. Покоłodна М. М. Організація екскурсійної діяльності: підручник / М. М. Покоłodна. – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 180 с.
7. Туристичне країнознавство: навч. посіб. / За ред. В.Ф. Семенова. – 2-е вид., доповн. та виправл. – Херсон: Грін Д.С., 2013р. – 392 с.

– допоміжна:

1. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України № 222-VIII від 02.03. 2015 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/222-19> (Ред. від 28.09.2017).
2. Про затвердження нормативно-правових актів, які регламентують порядок організації туристсько-краєзнавчої роботи Наказ Міністерства освіти і науки України № 1124 від 02.10.2014 // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1340-14>.
3. Інструкція щодо організації та проведення екскурсій і подорожей з учнівською та студентською молоддю. Затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України № 1124 від 02.10.2014 р. // <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1341-14>.
4. ДСТУ EN 15565:2016 Туристичні послуги. Вимоги до професійної підготовки та кваліфікаційних програм для гідів (EN 15565:2008, IDT);
5. ДСТУ EN 13809:2018 Послуги туристичні. Туристичні агенції та туристичні оператори. Терміни та визначення (EN 13809:2003, IDT)
6. Країнознавство: підручник / В. П. Крижанівський та Ін. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К.: Знання, 2012. – 436 с.
7. Мальська М. П. Країнознавство: теорія та практика: підручник

- / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк, Ю. С. Занько, Н. М. Ганич. – К. : ЦУЛ, 2012. – 528 с.
8. Михайліченко Г. І. Організація туристичних подорожей : навч. посіб. / Г. І. Михайліченко, А. Ю. Єременко. - К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. –392 с.
9. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей: навч. посіб. / Б. П. Пангелов. – К.: Академ-видав, 2010. – 248 с.
10. Смаль І. В Туристичні ресурси світу /І. В. Смаль – Ніжин: Видавництво ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010 – 336с.
11. Смочко Н. М. Туристичне краєзнавство: курс лекцій/ Н. М. Смочко. – Мукачево : МДУ, 2012. – 347с
12. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності : підручник / Т. Г. Сокол. - К.: Грамота, 2006. – 264 с.
13. Федорченко В. К. Історія туризму в Україні / В. К. Федоренко – К. Вища школа, 2002. – 190 с.
14. Чагайда І.М. Екскурсоведство: навч.посіб. /І. М. Чагайда, С.В.Грибанова. – К: Грамота, 2004. – 237 с.

10. Інформаційні ресурси

1. Всесвітня туристична організація (UNWTO) [Офіційний сайт]. – Режим доступу : <http://www.wto.org>.
2. «Інтересний Київ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.interesniy.kiev.ua/ua/>
3. НУБІП [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://nubip.edu.ua/>